

Н. Б. Новицька, канд. юрид. наук

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У СПІВРОБІТНИКІВ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Науково-дослідний центр з проблем оподаткування
Національного університету ДПС України

У статті розглядаються питання стосовно формування нової інформаційної культури, яка повинна стати елементом загальної культури конкретної людини та людства в цілому.

Інформація стала рушійною силою розвитку суспільства. Сьогодні людство увійшло саме в інформаційну цивілізацію. Постіндустріальні країни по-іншому ставляться до інформації, розуміючи, що будь-яка дія обов'язково має інформаційні та правові наслідки. В інформаційному суспільстві найбільша кількість людей зайнята обробкою та створенням інформації. У такому суспільстві основним рушієм є інформація. Уміння правильно її знаходити, аналізувати та використовувати – необхідна умова успішної роботи всіх членів інформаційного суспільства. А важливим напрямом професійного росту працівників цивільної авіації у даному суспільстві є оволодіння основами інформаційної культури.

Американський соціолог Д. Белл зазначає, що в постіндустріальному тобто інформаційному суспільстві формується нова еліта – еліта знаючих людей [1]. Дедалі більш очевидним стає те, що прогресивний розвиток сучасного суспільства залежить від загальноосвітньої та професійної підготовки, загальної культури, моральних якостей працівників, етичних основ поведінки з основним суспільним надбанням – інформацією.

На сьогодні інформаційно-телекомунікаційна галузь в Україні досить успішно розвивається. Перш за все можна відзначити значний прогрес у галузі надання інформаційних послуг населенню та підвищення їх якості.

Формування сучасної моделі інформаційного суспільства та розвиток інформаційної культури в Україні повинно стати одним з пріоритетних завдань держави. Зокрема це положення відзначено і у Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 р. № 537-V [4]. У цьому Законі одним із основних пріоритетів ук-

раїни визначено прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для усіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя. Разом з тим визнано недостатнім розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери.

З цілковитою впевненістю ми можемо стверджувати, що побудова інформаційного суспільства неможлива без формування інформаційної культури особистості, корпоративної інформаційної культури, інформаційної культури суспільства і держави (у особі їхніх органів); інформаційної культури цивілізацій.

У нас є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури, яка повинна стати елементом загальної культури конкретної людини та людства в цілому. У зв'язку з цим інформаційну культуру в нових формах її передачі можна розуміти, як систему з чотирьох базових компонентів, пов'язаних з інформатизацією:

- культура правил організації подання інформації;
- культура правил сприймання та користування інформацією;
- культура правил суспільних відносин щодо використання нових інформаційних технологій;
- культура суспільних правовідносин з використанням нових комп'ютеризованих інформаційних технологій.

Саме інформаційна культура людини, яка є частиною загальної культури інформаційного суспільства, стає у сучасному суспільстві

фактором, що створює нові можливості використання інформації. Для того щоб бути справжнім володарем інформації необхідно вміти ефективно вести інформаційний пошук, оцінювати і відбирати інформацію, використовувати її у своїй діяльності. Невід'ємною частиною інформаційної культури є знання нових інформаційних технологій та вміння застосовувати їх на практиці як для автоматизації рутинних операцій, так і в ситуаціях, що вимагають неординарного підходу.

Необхідно відмітити, що вміння працювати з інформацією є важливою складовою успішного прийняття рішення як державними службовцями взагалі, так і працівниками цивільної авіації зокрема. Саме вміння використання службової інформації та надання її іншим користувачам і є завданням формування інформаційної культури службовців цивільної авіації.

Зазвичай проблема доступу до інформації стоїть таким чином: «час – інформація», тобто коли на одержання інформації затрачено мінімум часу. У діяльності працівника цивільної авіації як і будь-якого іншого спеціаліста, важливе значення має спілкування з іншими спеціалістами, в тому числі й з інших міст, країн. Використання комп'ютерних мереж зв'язку, глобальної мережі Інтернет, внутрішніх корпоративних електронних мереж дає можливість у максимально можливому ритмі здійснювати управління процесами, контролювати їх виконання, регулювати напрям акценту виконання управлінського рішення у конкретний час.

Неможливо уявити керівника, спеціаліста високого рівня, який не працює з комп'ютером, не використовує можливості інформаційних систем. Тому при підготовці спеціалістів для цивільної авіації всіх рівнів необхідно враховувати такий важливий аспект, як інформаційна культура. А при навчанні співробітників на курсах перепідготовки, однією з обов'язкових дисциплін повинна стати – «Інформаційна культура». Більше того, про необхідність запровадження такого курсу в навчальних закладах освіти України був підписаний Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони від 31 жовтня 2001 року «Про заходи щодо вдосконалення державної інформацій-

ної політики та забезпечення інформаційної безпеки України» від 6 грудня 2001 р. № 1193.

Слід зазначити, що зміст поняття «інформаційна культура» найточніше відображає взаємодію окремої особистості з навколишнім інформаційним середовищем та інформаційним простором. Це поняття включає не лише вміння правильно працювати на комп'ютерах, в Інтернеті, в корпоративних мережах, а й всі інші сторони багатогранного поняття культура, адаптованого до інформаційного суспільства, тобто знаннями і вміннями в області інформаційних технологій, а також бути знайомим з юридичними та етичними нормами у цій сфері [2].

Таким чином, першочерговим ступенем оволодіння інформаційною культурою можна вважати, коли працівник цивільної авіації:

- має уявлення про інформацію та інформаційні процеси, будову комп'ютера та його програмне забезпечення;

- вміє з достатньою швидкістю вводити інформацію з клавіатури та працювати з графічним інтерфейсом програм за допомогою мишки;

- може використовувати інформаційне моделювання при розв'язанні задач за допомогою комп'ютера;

- створює та редагує документи, у тому числі мультимедійні презентації;

- обробляє числову інформацію за допомогою електронних таблиць;

- використовує базу даних для зберігання та пошуку інформації;

- використовує інформаційні ресурси комп'ютерної мережі;

- знає і не порушує закони про авторські права на комп'ютерні програми;

- дотримується етичних норм при публікації інформації в мережі Інтернет і в процесі спілкування за допомогою мережі Інтернет [3].

Основна перешкода, що стоїть на шляху масового впровадження інформаційно-аналітичних технологій в діяльність цивільної авіації – це нестача кадрів, що добре орієнтуються на українському та міжнародному ринках, володіють технологіями та методикою інформаційно-аналітичної роботи, а також здатних генерувати і далі розвивати методологію роботи.

Українська вища школа раніше ніколи спеціально не займалася проблемою підготовки фахівців даного профілю.

Тому нині на перший план вийшла проблема підготовки фахівців, які можуть інформаційно забезпечити ухвалення оптимального рішення в умовах недостатньої визначеності. Підготовлений фахівець, який вміє швидко, правильно, достатньо підібрати необхідну інформацію, який доступно та етично її донесе до платника – унеможливить виникнення конфліктної ситуації.

Необхідно відзначити, що, незважаючи на всю важливість, правове регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері на сьогодні значно відстає від реальних потреб і тому є неефективним. На нашу думку, такий стан насамперед зумовлений тим, що юридичною наукою приділяється недостатньо уваги проблемам правового регулювання інформаційних відносин, і проблемам формування інформаційної культури зокрема.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що на сьогодні Україні для того, щоб вступити в інформаційне суспільство

Н. Б. Новицкая

Формирование информационной культуры у сотрудников гражданской авиации.

В статье рассматриваются вопросы формирования новой информационной культуры, которая должна стать основанием общей культуры конкретного человека та общества вообще.

необхідно сформувати таку правову та нормативну базу, яка сприятиме процесу інформатизації країни, забезпечити комп'ютерну грамотність населення, сформувати у людей ті культурні цінності, які є основоположними у цьому найбільш розвиненому суспільстві.

Література

1. *Белл Д.* Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования / Пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999.

2. *Цимбалюк В. С.* Проблеми формування інституту інформаційної культури в теорії інформаційного права України // *Правова інформатика.* – № 1. – 2003. – С. 31–36.

3. *Новицька Н. Б.* Інформаційна культура в управлінській діяльності // *Науковий вісник Національної академії ДПС України.* – 2005. – № 4 – С. 63–67.

4. *Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»* від 9 січня 2007 р. № 537-V.